

Fredrikstad Vest siden

Beliggenhet

Kulturmiljøet er å finne ovenfor Gamlebyen i Fredrikstad i møtet mellom Vestelva og Glomma. Området avgrenses i nord av Ferjestedsveien og St. Croix-gate.

Nasjonale interesser

Kulturmiljøet er av nasjonal interesse på bakgrunn av tilknytning til Fredrikstads industrihistoriske rolle i nasjonal byutviklingshistorie. På bakgrunn av industrihistorien utviklet denne bydelen seg med sentrale offentlige bygninger og institusjoner. Området formidler historien om industrifremveksten og bydelen som etablerte seg rundt sentrale ferdselsårer.

Vestsiden har opplevelses- og kunnskapsverdier basert på stedets arkitektur- og samfunnshistorie. Bygningsmiljøet er sammensatt av bygninger med høye arkitektoniske og estetiske verdier som formidler Fredrikstads industrihistorisk-tilknyttede byutvikling fra 1800-tallet frem til i dag.

Beskrivelse

I dette kulturmiljøet gikk tidligere Kongeveien til Oslo, og Nygårdsgata sammen med Ferjestedsveien utgjør traseene for den gamle landeveien vestover. Etter hvert som befolkningstallet i Fredrikstad og festningsbyen ekspanderte ble forstaden bygget ut på Vest siden av Fredrikstad og stedet fikk status som forstad i 1735, og bydelen vokste ekspansivt fra 1800-tallet. Utstyking av tomter langs Ferjestedsveien begynte i 1860-årene, og i 1873 kom en kvartalsregulering på plass.

Med industriutviklingen i Fredrikstad, i begynnelsen med utgangspunkt i sagbruk og teglverk fikk Fredrikstad tilnavnet «Plankebyen». Senere hadde steinindustri og mekaniske verksteder stor betydning for Fredrikstads vekst. På bakgrunn av fremveksten av industri ble Vest siden et av byens mest fasjonable strøk for industriherrene. Da sentrale offentlige bygninger og institusjoner ble flyttet ut av Festningsbyen ble disse lagt i dette området. I 1929 la Sverre Pedersen frem en reguleringsplan for Fredrikstad, hvor området rundt St. Croix og St. Croix gaten ble utvidet. Området har derfor utviklet seg suksessivt fra 1850-årene.

Bebyggelsen innenfor kulturmiljøet er av høy kvalitet, er lite endret, og er i stor grad tegnet av noen av landets ledende arkitekter på den tiden da de ble oppført. Innad i miljøet finnes stiluttrykk fra ca. 1850 til i dag. Delområdet er heterogent er derfor sammensatt i henhold til stil og form. Området består av flere mindre miljøer som innbyrdes har et homogent uttrykk, samt sentrale offentlige institusjoner og bygninger som har vært relevante for utviklingen av området. Funksjonene innad i miljøet er mange. Her finner vi blant annet sykehus, bibliotek, kino, hotell, badehus, rådhus, sparebank, religiøse hus, tollbod, brannstasjon, skole, klubbhus og parker.

Faglige råd for forvaltning

Generelle råd

De etterfølgende faglige rådene skal bidra til å ivareta kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i forvaltningen av kulturmiljøet.

Verneverdiene forutsettes ivaretatt av kommunen i deres plan- og byggesaksbehandling. Dette gjelder både hensyn til viktige enkeltbygg, kulturminner, grøntområder og kulturlag innenfor kulturmiljøet samt landskapsrelaterte og strukturelle sammenhenger.

Landskapsnivå

- Utbygging og utfylling av sjø- og havneområder som visuelt og funksjonelt skiller den historiske byen fra sjøen skal unngås.
- Gateløp som er åpne mot elvedragene skal ikke lukkes igjen.
- Tak skal vurderes som del av byens taklandskap og behandles som en del av tiltakets samlede arkitektoniske uttrykk. Ved eventuelle nybygg og ombygginger skal tekniske anlegg som heisoppbygg og ventilasjonsanlegg m.m. integreres i den arkitektoniske utformingen.
- Landemerker som er karakteriserende for bysilhuetten som Rådhusårnet skal ivaretas.
- Ethvert tiltak innenfor kulturmiljøet skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv og i forhold til tiltakets funksjon og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Områdenivå

- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevels- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- Utfylling av tomtearealer anses som uheldig tiltak som svekker lesbarheten og opplevelsen av det historiske bebyggelsesmønsteret.
- I området skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Eiendoms- og tomtestruktur skal gi føringer for den prinsipielle bebyggelsesstrukturen. Der den historiske tomtestrukturen slås sammen er det viktig at den uttrykker seg i fasadenes inndeling og rytme.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe områdets historiske karakter og lesbarhet.
- Bebyggelsesmønsteret, torgene, og gatestrukturen er en viktig del av områdets historie og skal bevares og videreføres.

Bygningsnivå

- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets verdi, egenart og integritet, kan det gjennomføres byreparasjon, tilbakeføring og gjenoppbygging av bygninger som viderefører den lokale, historiske byggeskikken og ivaretar miljøets egenart.
- Stedegen byggeskikk og håndverkstradisjon skal opprettholdes og videreføres ved eventuelle nye tiltak, herunder endringer, til-, på- og nybygg. Ved eventuell oppføring av tilbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse og underordnes denne.

- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.

Møbleringsnivå

- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Nytt gatebelegg, gatemøblering og elementer som innføres i området skal utformes i henhold til historisk forbilde som samsvarer med områdets stedegne karakter.